

**Вінницька обласна молодіжна екологічна Ліга (ВОМЕЛ) та *Strong -
Coley & Associates***

Реагуючий компонент Програми FARM

ПРОЕКТ

**“ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У СІЛЬСЬКОМУ
ГОСПОДАРСТВІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЖИТТЄЗДАТНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ”**

Фінальний звіт

Резюме

квітень 2005 – грудень 2005

РЕЗЮМЕ ПРОЕКТУ

Проект “ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЖИТТЄЗДАТНОГО ВІДРОДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ” був спрямований на розробку сталого підходу до розвитку сільської місцевості в нових умовах аграрного ринкової інфраструктури.

ВИХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Діяльність проекту було спрямовано на розробку сталого підходу до розвитку сільської місцевості в нових умовах аграрного ринкової інфраструктури. Для втілення такого підходу екологічні питання були розглянуті як невід’ємна частина цього процесу.

Проект поєднував декілька компонентів: освітній, підвищення громадської обізнаності, а також навчальний компонент. Підняття громадської обізнаності – важливий компонент проекту, за допомогою якого громадськість усвідомила важливість екологічних проблем, а також важливість участі громади у вирішенні цих проблем. Діяльність по цьому аспекту проекту включала громадські заходи та обговорення різних аспектів проекту протягом всього періоду реалізації проекту. Щодо освітнього компоненту, важливою виявилась роль консультантів (дорадників) на місцях.

Навчальний компонент підрозділявся на дві частини – спеціалізоване навчання та більш загальне навчання з питань очищення води та утилізації відходів. Учасниками спеціалізованого навчання були спеціалісти дорадчих офісів та комунальних організацій, відповідальних за якість питної води та водопостачання. Загальне навчання проводилось за участю сільських громад та зосереджувалось на ролі сільських громад в поліпшенні якості питної води та навколишнього середовища загалом.

МЕТА ТА ЦІЛІ ПРОЕКТУ

Довгострокові цілі:

- розвиток та розповсюдження відтворюваних методів поліпшення постачання питної води в сільській місцевості; підтримка належної якості води та скорочення забруднення в сільській місцевості;
- розвиток та розповсюдження підходів, спрямованих на зменшення ризику утилізації застарілих та небезпечних хімікатів, які використовуються в сільському господарстві;
- розробка підходів, спрямованих на підвищення доходів та створення нових можливостей щодо зайнятості людей в сільській місцевості;
- запровадження механізмів сталого розвитку в сільській місцевості;

Короткострокові цілі:

- розробка та запровадження відтворюваних та ефективних підходів щодо постачання та поліпшення якості питної води, очищення джерел питної води в пілотних сільських громадах;
- розробка та запровадження підходів утилізації використаних хімікатів;
- запровадження нових видів послуг дорадчими службами, спрямованими на поліпшення оточуючого середовища в сільській місцевості;
- поліпшення системи водопостачання в сільській місцевості.

ДОСЯГНЕННЯ ПРОЕКТУ

Досягнення проекту	Результати проекту	Оцінка
1. Близько 700 сільських жителів з 5 громад отримають інформацію з екологічних аспектів сільського розвитку	В рамках проекту були охоплені жителі всіх пілотних громад, загальна кількість яких склала не менше 700 чоловік	Результат та якісний показник (700 чоловік) досягнуті
2. Близько 400 сільських жителів покращать умови водопостачання і очищення в результаті діяльності проекту	Результат: для 300 сільських мешканці поліпшено якість питної води та систему контролю якості води. Близько 300 людей в інших пілотних громадах змінили своє ставлення до проблеми питної води в результаті проведення освітньої кампанії	Результат досягнуто, якісний показник (400) перевищено.
3. Близько 700 сільських жителів з 5 громад отримають знання і інформацію щодо зберігання небезпечних хімікатів	Результат: 700 чоловік в пілотних селах отримали знання щодо зберігання небезпечних хімікатів – типи хімікатів, вимоги щодо зберігання, вимоги щодо утилізації, тощо	Результат та якісний показник (700 чоловік) досягнуті

<p>4. Близько 700 сільських жителів з 5 громад матимуть доступ до консультацій з вирішення екологічних проблем у сільській місцевості і дотримання екологічних стандартів</p>	<p>Всі члени пілотних громад (не менше 700 чоловік) мають можливість отримати консультації з питань якості води та з інших екологічних питань</p>	<p>Результат та якісний показник (700 чоловік) досягнуті</p>
<p>5. Консультаційні служби отримають навички з 2 нових видів консультацій</p>	<p>Результат: згідно з визначеними пріоритетами запроваджено декілька нових видів консультацій</p> <ul style="list-style-type: none"> • Екологічна обізнаність/забезпечення інформацією; • Стандарти якості води; • Тарифи за споживання води; • Створення комунальних підприємств; • Утилізація старих та шкідливих хімікатів. 	<p>Результат досягнуто, якісний показник (2) перевищено – надаються нові види консультацій</p>
<p>6. 2 сільські громади покращать умови зберігання сільськогосподарських хімікатів</p>	<p>Результат: досягнення цього результату представляло найбільші складнощі. Основною перешкодою була відсутність необхідної законодавчої бази. Також утилізація хімікатів передбачає використання досить значних коштів. Таким чином, наголос було зроблено на освітній кампанії так, щоб громади були обізнані з проблемою небезпечності хімікатів. Рекомендації, які члени ВОМЕЛ надали місцевим органам влади, включали розробку та удосконалення відповідного законодавства. Результат проекту передбачав надання знань</p>	<p>Бажаний результат та якісний показник не досягнуті, проте є позитивні зрушення щодо зберіганні хімікатів</p>

	щодо зберігання та утилізації хімікатів в 5 пілотних районах.	
7. Близько 100 консультантів отримали навчання з водопостачання і очищення води	Результат: 110 консультантів можуть надавати консультації з питань очищення якості води; 80 людей з пілотних громад скористались новими типами консультацій.	Результат досягнуто
8. Покращення обізнаності з питань водопостачання і очищення води серед сільських жителів в пілотних громадах	Результат: серед пріоритетних проблем пілотних громад – водопостачання та тарифи на воду. На останньому етапі реалізації проекту були проведені зустрічі з метою підняття обізнаності громадськості в інших районах Вінницької області. Учасники зустрічей проявили велику зацікавленість до проекту, ВОМЕЛ отримав ряд запитань з районів, які не були включені в проект.	Результат досягнуто
9. План дій розроблений для вирішення екологічних проблем на місцевому рівні	Результат: в кожному пілотному районі був розроблений план дій для вирішення екологічних проблем, план пов'язаний із планом сталого розвитку та стратегіями економічного та соціального розвитку.	Результат досягнуто
10. Покращення обізнаності серед сільських громад і місцевих адміністрацій щодо їх регіональних проблем	Результат: проект передбачав залучення громад до визначення потреб, пріоритетів, розробки планів та заходів. Місцеві органи влади також були проінформовані або безпосередньо приймали участь в цьому процесі.	Result achieved

	Важливим результатом стало підвищення здатності сільських мешканців самим покращувати рівень життя в своїх громадах. В той же час проект допоміг усвідомити, що екологічні проблеми є важливими, впливають на життя людей та на процес сільськогосподарського виробництва.	
11. Участь місцевих громад у вирішенні питань водопостачання	Результат: важливим результатом стало розуміння того, що такі послуги, як водопостачання та поліпшення якості води можуть бути поліпшені на місцевому рівні – на рівні громади. Першим кроком тут має стати освітня діяльність, спрямована на досягнення розуміння питань, пов'язаних з якістю води та тарифами на воду.	Результат досягнуто
12. Зменшення кількості інфекційних захворювань, викликаних забрудненою водою	Результат: складність полягала в отриманні статистики протягом короткого періоду реалізації проекту; проте, тести, проведені в лабораторії ВОМЕЛ протягом цього періоду продемонстрували, що вжиті заходи скоротять кількість інфекційних захворювань	Бажаний результат не досягнуто повністю, так як тривалість проекту не дозволила провести необхідне тестування.
13. Безпечне зберігання сільськогосподарських хімікатів	Результат: всі п'ять пілотних громад покращили умови зберігання сільськогосподарських хімікатів, так як це передбачалось в плані дій проекту. Умови зберігання були поліпшені згідно з	Результат досягнуто

	вимогами діючого законодавства України.	
14. Покращення обізнаності серед сільського населення щодо умов безпечного зберігання старих хімікатів	В результаті освітньої роботи, проведеної ВОМЕЛ, люди у всіх пілотних громадах, та в сусідніх районах отримали інформацію щодо основаних типів с/г хімікатів, умовах та термінах їх зберігання. Сільські мешканці були проінформовані щодо наслідків використання заборонених хімікатів та хімікатів термін придатності яких закінчився.	Результат досягнуто, громадську обізнаність підвищено

ВНЕСОК КАНАДСЬКОГО ПАРТНЕРА

З 11 по 19 липня 2005 канадський спеціаліст Рон Колі відвідав ВОМЕЛ. Презентації Рона у селах Ободівка та Брітавка були добре сприйняті та виявились корисними для підняття громадської обізнаності щодо питань якісного постачання води та її використання в сільській місцевості.

Також, після консультацій з Роном Колі співробітники ВОМЕЛ провели дослідження з метою розробки плану створення системи каналізації в Крижопольському районі. В ході дослідження була проведена оцінка необхідних ресурсів, обсягу інвестицій, тощо.

Візит канадського спеціаліста значно сприяв успішній реалізації проекту. Українські спеціалісти були ознайомлені з різними підходами та методами очищення води; також було обговорено багато технічних питань. В той же час візит канадського спеціаліста сприяв загальному підвищенню обізнаності щодо екологічних проблем та приверненню уваги громадськості щодо поліпшення екологічної ситуації в регіоні. Канадський та український спеціалісти домовились обмінюватись інформацією та досвідом.

Відбувається постійна комунікація з канадським партнером та обговорення планів щодо майбутнього спільного проекту (на даний момент відбувається обговорення концепції нового проекту між канадським та українським партнерами); все це створює передумови для розвитку довгострокових партнерських стосунків.

ВИСНОВКИ

Основний наголос в ході проекту у всіх пілотних громадах робився на наданні інформації щодо основних принципів водопостачання та менеджменту в сільській місцевості. Зрозуміло, що розв'язання багатьох проблем можливе лише на національному рівні, проте, значних змін можна досягти на обласному та районному рівнях. Важливо розповсюджувати інформацію про Зіни на обласному та районному рівнях та інформувати про них громадськість. Це просте, проте, дуже важливе завдання.

Загальний підхід до сталого розвитку сільських громад сприяв розвитку громад, допоміг в розробці стратегічних планів на місцевому рівні. Вдосконалення системи водопостачання передбачає розвиток системи менеджменту та дотримання встановлених тарифів. На сьогоднішній день комунальні підприємства є найбільш вдалою формою і їх створення сприятиме розв'язанню проблеми працевлаштування в сільській місцевості.

П'ять пілотних громад розробляють плани сталого розвитку як перший крок загального підходу щодо сталого розвитку в сільській місцевості. Показники сталого розвитку є дуже корисним інструментом для запровадження загального підходу сталого розвитку. Очевидно, регіони відрізняються один від одного, проте, загальний підхід може бути використаний в усіх регіонах. Співробітники ВОМЕЛ намагались поєднати плани сталого розвитку сільських громад із регіональними стратегіями соціального та економічного розвитку з метою залучення коштів місцевих бюджетів.

Після проведення інформаційних та освітніх кампаній були зроблені практичні кроки, спрямовані на поліпшення системи водопостачання в пілотних селах. Дві сільські громади ініціювали ремонт систем водопостачання в своїх селах та зібрали на це громадські кошти.

Співробітники ВОМЕЛ запровадили нові послуги, пов'язані з екологією. На даний час завдання полягає в їх подальшій розробці, а також в постійному дослідженні та підтвердженні того, що ці послуги є дійсно необхідними для сільських мешканців та неурядових організацій в сільській місцевості.